

Forsvarlig arbeidsmiljø er en forutsetning for å ivareta pasientsikkerheten

Publisert 15.02.2019

Etter 105 tilsyn med ambulansetjenester over hele landet, har Arbeidstilsynet avdekket uforsvarlige arbeidsforhold for mange ambulansearbeidere. Det er store og alvorlige mangler ved grunnleggende forhold som hygiene, smittevern og vask av arbeidstøy. Dette går også ut over pasientene.

Denne kronikken er skrevet av Trude Vollheim, direktør i Arbeidstilsynet. Kronikken sto på trykk i Nordlys 15. februar 2019.

Pasientsikkerhet og pasienter skal prioriteres foran et godt arbeidsmiljø, uttalte klinikkjefen ved akuttmedisin ved Universitetssykehuset Nord Norge (UNN) til NRK Dagsrevyen tirsdag 5. februar. Klinikksjefens holdning er langt fra enestående. Arbeidstilsynets inspektører blir ofte møtt med den oppfatningen at helselovgivningen står over arbeidsmiljølovgivningen når de er på tilsyn i helsevesenet.

Arbeidstilsynet forstår at når alarmen går, må pasientenes liv og helse komme først. Det er den vedvarende nedprioriteringen av de ansattes arbeidsmiljø og helse i hverdagen vi vil til livs. Pasientlovgivningen og arbeidsmiljølovgivningen er likestilte lovverk, og helsevesenet kan ikke være seg bekjent av en kultur der det ene lovverket systematisk settes foran det andre. Dette må de rydde opp i.

Alle arbeidsgivere må forholde seg til flere myndigheter og flere lovverk. I helsevesenet innebærer det at de både må ta vare på pasientene og arbeidstakerne. Det kan ikke være slik at arbeidstakere i helsevesenet skal ha et dårligere vern enn andre. Det er de vi stoler på at skal ta vare på oss når vi blir syke. Da må de ha arbeidsforhold som gjør dem i stand til å holde både seg selv og pasientene friske.

Når Arbeidstilsynet gjør tilsyn, er det arbeidstakernes sikkerhet som er vårt fokus. Men mange av avvikene vi har avdekket i ambulansetjenesten ved 18 av landets helseforetak, utgjør også en fare for pasientene.

Desinfeksjon av arbeidstøy er et eksempel. Når en ambulansarbeider får blod, oppkast eller andre kroppsvæsker som kan inneholde bakterier eller virus på tøy, og ikke får rengjort det tilstrekkelig, er det også fare for at andre pasienter blir smittet. Pasientene er ofte mer sårbare enn arbeidstakerne. Spredning av smitte kan derfor få enda større konsekvenser for dem. Noen ambulansarbeidere må ta arbeidstøyet med hjem til vask. Slik risikerer de også å smitte familien sin eller andre de bor sammen med.

Vold og trusler er et annet eksempel. Arbeidstilsynet har avdekket at ambulansetjenesten ikke kartlegger og vurderer risiko for vold og trusler godt nok. Dermed er de heller ikke i stand til å gjøre de tiltakene som er nødvendig for å forebygge slike situasjoner. Dette kan medføre farlige situasjoner som også kan gå ut over pasientenes sikkerhet.

Taushetsplikten er et tredje eksempel. På grunn av måten taushetsplikten praktiseres på når ambulansarbeiderne skal rykke ut på oppdrag, får de ofte ikke tilgjengelige opplysninger om risiko for vold og trusler. Når slik risiko er tilstede, er det avgjørende at også ambulansarbeiderne får de opplysningene som er nødvendige for at de skal klare å beskytte seg selv. Dette kan også påvirke kvaliteten på helsehjelpen pasienten får.

Det er et presserende behov for at arbeidsgivere i helsevesenet forstår – og tar konsekvensene av – at forsvarlig pasientsikkerhet og forsvarlig arbeidsmiljø må gå hånd i hånd.

UNN fikk 77 pålegg etter tilsyn på åtte ambulansstasjoner. Det er like graverende funn ellers i landet. På landsbasis er det i snitt gitt seks til syv pålegg i hvert tilsyn. Det er gitt mange pålegg fordi det ikke jobbes godt nok i ambulansetjenesten med å forebygge alvorlige belastninger i arbeidsmiljøet. Og da har vi ikke gitt pålegg om fysiske utbedringer ved stasjonene, selv om vi også her ser store utfordringer, som for eksempel plassmangel og for dårlig skille mellom ren og uren sone.

Arbeidstilsynet visste at det var store og komplekse arbeidsmiljøutfordringer i ambulansetjenesten før vi startet tilsynene. Funnene våre viser at utfordringene er større enn vi forutså.

Vi har i denne omgang prioritert å kontrollere og stille krav blant annet til det å kartlegge og vurdere risiko knyttet til biologiske faktorer, deriblant rengjøring av arbeidstøy og det å forebygge at smitte spres gjennom klærne.

Når det gjelder de fysiske manglene ved ambulansstasjonene, veileder vi i første omgang om hvilke krav som stilles i arbeidsmiljølovverket og hvilke forventninger vi har til oppfølging fra helseforetakets side. Hensikten med å gjøre det slik, er å sette øverste leder i stand til å gjøre gode valg og prioriteringer for hele ambulansetjenesten og ikke bare for dem vi har vært på tilsyn hos.

Arbeidstilsynet har god dialog med arbeidsgiverforeningen Spekter og direktørene ved de fire regionale helseforetakene. Vi opplever at de tar våre funn på alvor og anerkjenner at de må ta tak i problemene. Nå må helseforetakene finne gode løsninger som ivaretar helsa og sikkerheten, til både arbeidstakerne og pasientene. Vi vet det tar tid, fordi det koster penger. Men det må gjøres, og det må gjøres så raskt som overhodet mulig.

Arbeidstilsynet forventer også at toppledelsen i helseforetakene sørger for en kultur der ledere i alle ledd, også klinikkjefene, anerkjenner at arbeidsmiljølovgivningen og helselovgivningen er likestilte lovverk, og forstår at forsvarlig arbeidsmiljø er en forutsetning for god pasientsikkerhet.

[Les også kronikken i Nordlys.](#)

